

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут права

07-01-158 S

СИЛАБУС	Актуальні проблеми конституційного права	
SYLLABUS	Current problems of constitutional law	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	OK5	
Освітній рівень Level of Education	магістерський (другий) master's (second)	
Галузь знань Field of Knowledge	08	Право Law
Спеціальність Field of Study	081	Право Law
Освітня програма	Право	
Degree Programme	Law	

РІВНЕ – 2024

Силабус навчальної дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право». Рівне. НУВГП. 2024. 23 стор.

ОП на сайті університету: <https://ep3.nuwm.edu.ua/25968/1/Національний%20університет%20водного%20господарства%20та%20природокористування%20%281%29.pdf>

Розробники силабусу: *Кафарський Володимир Іванович, доктор юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін*

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 3 від “”23 жовтня 2024 року

Завідувач кафедри: *Гришко Вікторія Іванівна, доцент кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін*

Керівник (гарант) ОП: *Швець Оксана Михайлівна, к.ю.н., в.о. завідувача кафедри правових природоохоронних дисциплін*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІП
Протокол № 3 від “15” жовтня 2024 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: *Цимбалюк В.І., к.ю.н., професор кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін*

© Кафарський В.І., 2024

© НУВГП, 2024

**ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА»**

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Ступінь вищої освіти	<i>Магістр</i>
Освітня програма	<i>Право</i>
Спеціальність	<i>081 Право</i>
Рік навчання, семестр	<i>1,1</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Лекції:	<i>16 годин/8 години</i>
Лабораторні заняття:	<i>14 годин/10 годин</i>
Самостійна робота:	<i>60 годин/72 годин</i>
Курсова робота:	
Форма навчання	<i>денна/заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>іспит</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА (ІВ)

Лектор	<i>Кафарський Володимир Іванович, д.ю.н., кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін</i>
	
Вікіситет	http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php
ORCID	http://orcid.org/0000-0002-1491-161X
Як комунікувати	v.1.kafarskyi@nuwm.edu.ua , volodimirkafarskij@gmail.com

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Мета та завдання

Вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права» передбачає поглиблене ознайомлення студентів і проблемами теорії і практики конституційного права, становлення та розвитку конституціоналізму і парламентаризму, важливих конституційно-правових інститутів. Зміст курсу «Актуальні проблеми конституційного права» передбачає розгляд поняття та змісту конституційного права і конституції, як основного джерела даної галузі права; підстав і порядку прийняття конституції та змін до неї; проблемних питань реалізації конституційних норм і засобів правової охорони конституційного ладу; проблематику конституційної законності та відповідальності; проблемні питання інтерпретації конституційних норм та конституційно-правових проблем в умовах воєнного часу.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- знати історію конституційного розвитку України;
- розуміти основні напрями конституційно-правової реформи в Україні в післявоєнний час;
- знати загальні засади конституційного ладу України, цінності сучасного українського суспільства та принципи на яких мають розвиватися міжнаціональні (міжнародні) відносини в повоєнний період;
- розуміти основи правового статусу людини та громадянина;
- визначати та вирішувати проблеми актуальні безпосереднього народовладдя в т.ч. і проблеми конституційної організації державної влади в Україні;
- аналізувати конституційно-правові проблеми побудови судової системи, діяльності прокуратури України та Конституційного Суду України;
- орієнтуватися в питаннях діяльності Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду інших органів державної влади;
- розуміти конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування в Україні, знаходити шляхи їх законодавчого вирішення;
- системно опрацьовувати наукову літературу, статті, закони та проекти законів, які розробляються у Верховній Раді України;
- аналізувати проблеми функціонування того чи іншого конституційно-правового інституту, пропонувати шляхи їх подальшого розвитку та вдосконалення чинного законодавства

Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=444>

Передумови вивчення*

(місце освітнього компоненту в структурно-логічній схемі)

Теоретичною базою вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми конституційного права» є дисципліни «Практика застосування Європейської конвенції з захисту прав людини», «Основи академічної доброчесності», «Філософія права».

Компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
СК10. Здатність ухвалювати рішення в ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.
СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.
СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)*

РН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.
РН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
РН8. Оцінювати достовірність достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.
РН16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовуючи суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

Структура та зміст дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Конституція України - основа національної правової системи.

Денна форма: лекції – 0 год., практичні – 0 год., самостійна робота -7 год.; заочна форма: лекції – 0 год., практичні – 0 год., самостійна

робота – 8 год. (ЗК1, СК6, СК10, РН1, РН7, РН8).

Правова система і демократична, соціальна, правова держава. Конституційні засади взаємодії соціально-правової держави і правової системи України. Норми міжнародного права у конституційному правопорядку України. Етнополітичні чинники в конституційно-правовому регулюванні суспільних відносин в Україні.

Самостійна робота студентів: окресліть історичну ретроспективу виникнення поняття «джерела права». Дайте ідентифікаційну характеристику ознак джерел права.

Тема 2. Конституція як соціальна, культурна і духовна цінність українського народу

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота - 6 год.; заочна форма: лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 7 год. (ЗК1, ЗК3, ЗК6, РН1, РН4, РН8).

Конституція України як соціальна цінність. Конституційні проблеми реалізації соціальних прав і свобод людини в Україні. Правова культура, стан і перспективи розвитку. Духовні основи української Конституції: проблеми забезпечення свободи світогляду і віросповідання. Механізм реалізації захисту прав людини на сповідування релігії та релігійну діяльність.

Самостійна робота студентів: розкрийте зміст основних цінностей українського та європейського конституційного права

Тема 3. Конституційно-правові основи організації і здійснення влади в Україні

Денна форма: лекції – 0 год., практичні – 2 год., самостійна робота - 6 год.; заочна форма: лекції – 0 год., практичні – 0 год., самостійна робота – 9 год. (ЗК1, СК1, РН1, РН4, РН8, РН16).

Конституційно-правові проблеми взаємодії загальнодержавних представницьких органів народовладдя в Україні. Конституційно-компетенційні проблеми парламенту та Президента України. Парламентська відповідальність уряду та шляхи її вдосконалення. Проблеми державного управління і забезпечення верховенства прав людини в Україні.

Самостійна робота студентів: охарактеризуйте конституційні засади організації та здійснення державної влади в Україні в умовах війни.

Тема 4. Конституційні конфлікти в державотворчому процесі України

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 4 год.; заочна форма: лекції – 2 год., практичні – 0 год., самостійна робота – 7 год. (ЗК2, ЗК3, СК6, СК10, СК14 РН1, РН3, РН7, РН8, РН16).

Конфлікт як об'єкт дослідження юридичної науки. Класифікація конституційних конфліктів. Здійснення впливу на конституційні конфлікти. Основи конституційно-конфліктної діагностики.

Самостійна робота студентів: розкрийте сутнісний зміст категорії «державний суверенітет». Проаналізуйте сучасні підходи до розуміння державного суверенітету в конституційному праві.

Тема 5. Конституційні засади та проблеми законодавчого регулювання адміністративно-правових відносин в Україні

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 0 год., самостійна робота - 7 год.; заочна форма: лекції – 0 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 9 год. (ЗК3, СК6, СК7, СК11, РН1, РН4, РН7, РН8, РН16).

Конституційно-правове регулювання державної служби в Україні. Проблеми державного управління і забезпечення верховенства прав людини в Україні. Конституційно-правові засади боротьби з бюрократією державного апарату. Державне управління інформаційними ресурсами (інформаційної сфери)

українського суспільства. Конституційні засади подальшого розвитку адміністративної юстиції в умовах реалізації доктрини справедливого правосуддя.

Самостійна робота студентів: розкрийте особливості децентралізації публічної влади в умовах воєнного часу.

Разом за МК1: денна форма: лекції – 8 год., практичні – 6 год., самостійна робота – 30 год.; **заочна форма:** лекції – 4 год., практичні – 4 год., самостійна робота – 40 год.

Модуль 2.

Тема 6. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні

Денна форма: лекції – 4 год., практичні – 2 год., самостійна робота - 6 год.; **заочна форма:** лекції – 2 год., практичні – 0 год., самостійна робота – 8 год. (СК6, СК7, СК11, СК15, РН1, РН4, РН7, РН16).

Конституційно-правовий статус об'єднаних територіальних громад. Об'єднана територіальна громада та державна влада в Україні. Конституційно-правові засади діяльності старост сільських громад. Проблеми відповідальності в об'єднаних територіальних громадах в діючій системі муніципально-правових відносин.

Самостійна робота студентів: виділіть основні компетенції місцевого самоврядування в умовах війни.

Тема 7. Конституційно-правові проблеми безпосередньої демократії в Україні

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 0 год., самостійна робота – 6 год.; **заочна форма:** лекції – 0 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 9 год. (СК6, СК7, СК10, СК11, РН1, РН4, РН7, РН8).

Конституційно-правові основи безпосередньої демократії в Україні. Вибори і референдуми в Україні: законодавчі проблеми і шляхи їх вирішення. Конституційно-правові механізми прямого народовладдя в Україні. Юридична відповідальність за порушення законодавства про вибори і референдуми.

Самостійна робота студентів: розкрийте зміст поняття «народна ініціатива» та охарактеризуйте її вплив на безпосередню демократію в Україні.

Тема 8. Теоретичні проблеми і шляхи реалізації конституційних прав і свобод людини громадянина

Денна форма: лекції – 0 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 6 год.; **заочна форма:** лекції – 0 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 6 год. (СК1, СК6, СК7, СК10, СК14, РН1, РН4, РН7, РН8, РН16).

Конституційно-правові основи безпосередньої демократії в Україні. Вибори і референдуми в Україні: законодавчі проблеми і шляхи їх вирішення. Конституційно-правові механізми прямого народовладдя в Україні. Юридична відповідальність за порушення законодавства про вибори і референдум.

Самостійна робота студентів: дайте характеристику конституційним обов'язкам людини і громадянина та визначіть рівень їх реалізації в українському суспільстві.

Тема 9. Проблеми конституційної юрисдикції в сфері захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 6 год.; заочна форма: лекції – 0 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 8 год. (ЗК1, ЗК3, СК6, СК10, РН1, РН4, РН7, РН8, РН16).

Механізми конституційної юрисдикції у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина.. Правова природа Конституційного Суду України, його повноважень, рішень і висновків. Міжнародно-правова і конституційна законність в правозастосовчій (судовій) практиці.

Самостійна робота студентів: дайте визначення поняття конституційне судочинство в Україні, виділіть основні стадії та етапи його здійснення.

Тема 10. Конституційно-правові аспекти національної безпеки української держави

Денна форма: лекції – 2 год., практичні – 2 год., самостійна робота – 6 год.; заочна форма: лекції – 2 год., практичні – 0 год., самостійна робота – 2 год. (РН1, РН4, РН7, РН16).

Конституційні засади забезпечення національної безпеки та її законодавче регулювання. Конституційно-правові основи військового будівництва та військово - цивільних відносин. Принципи і механізм парламентського контролю за сферою національної безпеки України. Розвиток та досконалення законодавства в сфері національної безпеки України.

Самостійна робота студентів: виділіть основні проблеми конституційного права України і країн розвинутої демократії в умовах радикалізації боротьби за новий світовий порядок.

Разом за МК2: денна форма: лекції – 8 год., практичні – 8 год., самостійна робота – 30 год.; **заочна форма:** лекції – 4 год., практичні – 6 год., самостійна робота – 32 год.

УСЬОГО: денна форма: лекції – 16 год., практичні – 14 год., самостійна робота – 60 год.; **заочна форма:** лекції – 8 год., практичні – 10 год., самостійна робота – 72 год.

Форми та методи навчання

Форми навчання: традиційні лекції та практичні заняття, бінарні лекції, модельні практичні заняття у професійному середовищі, вебінари, науково-практичні семінари, дуальні заняття із залученням практиків.

Методи навчання: аналітичний, дослідницький, проблемно-пошуковий, дискусія, ситуативні задачі, презентація, елементи навчальної гри.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Технічні засоби навчання: мультимедійне обладнання, ноутбук, екранна (проекційна) апаратура.

Програмне забезпечення: MS Windows, MS Office, навчальна платформа Moodle.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/результатів навчання

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконати індивідуальні завдання (розв'язання практичних задач, наукові тези, реферати, тощо), брати участь у практичних заняттях (доповіді з презентаціями, актуальні запитання, участь у дискусіях, тощо); вчасно здати модульні контролю знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

- по 7 балів за якісну підготовку до кожного практичного заняття;

- 11 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;

- 20 балів – модуль 1;

- 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали студент може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, ессе, тощо. Тему для дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали аспірантам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Основна література:

1. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: політико-правові проблеми / за ред. І.О. Кресіної. – К.: «Логос», 2009. – 480 с.

2. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи. /В.С. Куйбіда, В.П. Павленко, В.Я. Яцюк та ін. Секретаріат Кабінету Міністрів України. – К., 2009. – 618 с.

3. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні / за ред. В.В. Кравченка, М.О. Баймуратова, О.В. Батанова. К: Атіка. – 864 с.

4. Антологія української юридичної думки. В 6-т томах / ред. кол. Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Том 4. Конституційне (державне) право України / упорд. В.Ф. Погорілко та ін. - К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003,- 600 с.

5. Антонов В.О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В. О. Антонов; наук. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: ТАЛКОМ, 2017. - 576 с.

6. Алейда Ассман. Права та обов'язки людини: у пошуках нового суспільного договору: Київ. 2020. – 104 с.

7. Барченко Г.В. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти. – Х., 2014. – 208 с.

8. Батанова Н.М. Конституційні делікти в Україні: проблеми теорії та практики: дис... канд. юр.наук.: К., 2007. - 238 с.

9. Бедрій Р.Б. Конституційно-правові основи громадянства в Україні. Л.: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2006. - 164 с.

10. Береза А.В. Реформування публічної влади: сучасні концепції та політична практика: Монографія. - К.: Логос, 2012. - 360 с.
11. Бориславська О. М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. – Харків: Право, 2018. – 384 с.
12. Бринцев В.Д. Стандарт правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади. Х.: Право, 2010. – 464 с.
13. [Васильченко О.П. Принципи рівності прав і свобод людини і громадянина та його ціннісні виміри в конституційному праві України. Видавництво "Арт Економі", Київ-2014. – 476 с.](#)
14. Волощук О.Т. Інститут Президента в системі органів державної влади: історико-теоретичний аспект. – Чернівці, 2012. -112 с.
15. Волощук О.Т. Конституційний інститут уряду в зарубіжних країнах. Чернівці. – 2012. – 88 с.
16. Гербеда С. В. Соціальний діалог в Україні: теоретичні питання: монографія /за Савчин М. Порівняльне конституційне право. – К.: Юрінком Інтер, 2019. – 328 с.
17. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації. – К., 2007. – 436 с.
18. Дахова І.І. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах. Х.: «Фінн». 2008. – 200 с.
19. Держава і право у світлі сучасної юридичної думки: збірник наукових праць. – К.: видав. «Юридична думка», 2010. – 456 с.
20. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирев, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної. — 2-ге вид. переробл. та доповн. — Х. : Право, 2011. — 360 с.
21. Децентралізація публічної влади в Україні у контексті зарубіжного досвіду та євроінтеграційних процесів : колективна монографія / За наук. ред. проф. О. В. Батанова, доц. Р. Б. Бедрія ; передмова академіка НАН України Ю. С. Шемшученка. Львів : СПОЛОМ, 2021. 388 с.
22. Дробуш І. В. Соціальна функція місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії та практики: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Київ, 2017. 478 с.
23. Кафарський В.І. Політичні партії України: конституційно-правове регулювання організації та діяльності. – К.: Логос, 2008. – 560 с.
24. Кафарський В. Нація і держава: Культура. Ідеологія. Духовність. Івано-Франківськ: Плай. - 1999. – 332 с. Кафарський В.І. Право і політика в українському конституціоналізмі: монографія. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2020. - 252 с.
25. Кивалов С.В; Біла-Тіунова Л.Р. Закон України «Про державну службу». Наук. практич. Коментар. – Одеса: Фенікс, 2009. – 692 с.
26. Кислий П., Вальз Чарльз. Становлення парламентаризму в Україні: на тлі світового досвіду – К.: Абрис, 2000. – 414 с.
27. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво та місцеве самоврядування. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 253 с.
28. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 336 с.
29. Компендіум соціальної доктрини церкви. К.: Кайрос, 2008. – 549 с.
30. Коновейчук Х.Б. Статут об'єднаної територіальної громади. / за заг. ред. В.І. Кафарського. - Івано-Франківськ: пп. Голіней О.М., 2017. - 60 с.

31. Конституційне право України /За ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 1999. – 735 с.
32. Конституційне право України /За ред. В. Ф. Погорілка, В. Л. Федоренка. – К.: Прецедент, 2009. – 334 с.
33. Конституційне право України /За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. – 544 с.
34. Конституційне право України: Підруч. [Тацій В. Я., Погорілко В. Ф., Тодика Ю. М. та ін.]; За ред. В. Я. Тація та ін. – К.: Укр. центр правн. студій, 1999. – 372 с.
35. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: у 2 т. – Т. 2 / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: «Видавництво «Юридична думка»», 2008. – 800 с.
36. Конституційні принципи правового статусу людини. Велика юридична енциклопедія: У 20 т. – Х.: Право, 2016.- Т. 4: Конституційне право – ред. кол. : Ю.Г. Барабаш та ін., Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України., Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. – 2024. – 1072 с.
37. Конституційно-правова відповідальність в системі видів юридичної відповідальності: теоретико-правовий аспект [Текст] : дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Червяцова Аліна Олегівна ; Національний ун-т внутрішніх справ. - Х., 2004. - 202 арк.
38. Конституційно-правове забезпечення правозахисної діяльності у сфері місцевого самоврядування: досвід компаративного аналізу: монографія / О. В. Батанов, В. В. Сметана. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 316 с.
39. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я. Тацій, Ю.Н. Тодика, О.Г. Данильян та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.Н. Тодики. – Х.: Право, 2003. – 328 с.
40. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я. Тацій, Ю.М. Тодика, О.Г. Данильян та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Тодики. К.: Право, 2003, - 328 с.
41. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В. О. Антонов; наук. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: ТАЛКОМ, 2017. 576 с.
42. Конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні: монографія / за ред. доктора юрид. наук, професора О. В. Батанова; передмова академіка НАН України Ю. С. Шемшученка та академіка НАПрН України О. В. Скрипнюка. Київ: Талком, 2021. 498 с.
43. Кресіна І.О., Перегуда Є.В. Парламентські вибори в Україні: правові і політичні проблеми. К.: Ін-т Держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – 368 с.
44. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм. – К.: Юринком Інтер, 2010. – 560 с.
45. Кузніченко С.О., Голуб В.О. Воєнний стан: закордонний досвід та українська модель (досвід комплексного дослідження) / за заг. ред. О.В. Гулака, 2019. – 244 с.
46. Кулик С.В. Конституційна реформа в сфері судової влади в Україні: проблеми теорії та практика. Одеса. Фенікс, 2018. – 186 с.

47. Куян І.А. Суверенітет: проблеми теорії і практики (конституційно-правовий аспект), К.: Академія, 2013, - 560 с.
48. Летнянчин Л. І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики : монографія / Л. І. Летнянчин. – Харків: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н. В., 2006. – 256 с.
49. Матат А. Конституційні принципи: правнича теорія і практика. Монографія. Київ: ВАІТЕ, 2022. 180 с.
50. Майданник О.О. Конституційне право України: навч. посіб. – К: Алерта, 2011. – 380 с.
51. Місцеве самоврядування в Україні та зарубіжних державах: порівняльно-правові аспекти / за ред. О.В. Батанова, О.В. Марцеляка, А. Берлінгуера. К.: Вид-во «Основа», 2020. — 672 с.
52. Мохончук Б. С. Виборчі системи: порівняльно-правове дослідження / Б.В. С. Мохончук : монографія. Харків : Юрайт, 2021. 304 с.
53. Муртіщева А. О. Конституційно-правова відповідальність уряду в державах Європейського Союзу: теорія та практика : монографія / А. О. Муртіщева ; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого ; відп. за вип. Н. М. Ярошенко. – Харків : Юрайт, 2022. – 327 с.
54. Обмеження конституційних прав і свобод / Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти т. Харків: Право, 2016. – Т.4: Конституційне право / ред. кол.: Ю,Г. Барабаш та ін.; Нац. академ. прав. Наук України; І-т держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України; НАЦ юрид. ун-т ім. Я. Мудрого; 2024. – 1072 с.
55. Оніщенко М.М. Правова система і держава в Україні. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002.- 131 с.
56. Павленко Р.М. Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід. - К.: вид. дім «К.М. Академія», 2002. – 253 с.
57. Петков С.В. Народовладдя: від права радянського до права громадянського. - К.: Видавничий дім «Скіф», 2014. - 56 с.
58. Плохотнюк Н.Г., Мельниченко В.І. Інститут президенства в Україні: становлення та розвиток, К., Вид. дім "Максімум", 2004. – 223 с.
59. Політична система України: проблеми становлення і розвитку / В.С. Великочій, М.А. Генік, В.О. Дичківська та ін. / за ред. В. І. Кафарського – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 456 с.
60. Право в умовах війни: питання теорії та практики: міжнародна колективна монографія / за заг. ред. Бисаги Ю. М., Белова Д. М., Берч В. В., Скрипнюка О.В., Дешко Л. М., Заборовського В. В. та Продан В. І. Братислава, Ужгород: Інститут професійного розвитку, 2023. 192 с.
61. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства [Текст] : монографія / О. Ю. Битяк [та ін.] ; за ред.: Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка ; Наук.-дослід. ін-т держ. буд. та місц. самоврядування . - Харків : Право, 2007. - 248 с.
62. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5-ти т. – Х.: Право, 2008. – Т.2.: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / за заг. ред. Ю.П. Битяка – 576 с.
63. Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, О. Г. Данильян, О. П.

Дзьобань та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, О. Г. Данильяна. – Х. : Право, 2010. — 384 с. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика / Відп. Ред. В.Ф. Погорілко. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України: А.С.К., 2003. – 652 с.

64. Проблеми гармонізації законодавства України і країн Європи / під заг. ред. Є.Б. Купко, В.В. Цветкова – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 528 с.

65. Проблеми теорії права і конституціоналізму у працях В.М. Цвіка / упоряд.: О.В. Петришин, С.В. Шевчук, О.Р. Дашевський та ін.; відп. за вип. О.В. Петришин. - Х.: Право, 2010. – 272 с.

66. Природно-правові підходи в юридичному регулюванні : монографія / С. П. Рабінович. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. – 576 с.

67. Рудик П.А. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи. - К.: Атіка, 2006. – 256 с.

68. Савчин М. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму: монографія. – Ужгород: Рік-У, 2018. – 440 с.

69. Савчин М.В. Конституціоналізм і природа Конституції. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2009. – 372 с.

70. Северенюк В.М. політична поведінка: проблеми теорії і методології. К., Запоріжжя, Вид-во КПУ, 2000. – 432 с.

71. Селіванов А. О. Конституція. Гомадянин. Суд. Професійні та суспільні погляди. – К.: УАІД «Рада», 2009. – 560 с.

72. Серьогіна С. Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні / С. Г. Серьогіна. - Х.: Ксилон, 2001. – 280 с.

73. Совгіря О. В. Конституційно-процесуальне право України : навч. посіб. / О. В. Совгіря. К.: Юрінком Інтер, 2010. – 536 с.

74. Скрипнюк О.В. Конституція України та її функції: проблеми теорії та практики реалізації. До десятої річниці прийняття Конституції України. - К.: Академія правових наук України, 2005.- 168 с.

75. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О. В. Скрипнюк. – Х.: Право, 2009. – 468 с.

76. Словська І.Є. Конституційно-правовий статус парламенту – Верховної Ради України : монографія. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 336 с.

77. Спінчевська О.М. Конституційний юрисдикційний процес в Україні: сучасний стан та перспективи удосконалення: монографія. – Київ: КНТ, 2022. – 246 с.

78. Суржинський М.І. Інститут громадянства України: конституційно-правовий аспект. К.: Наук. думка, 2011.- 215 с.

79. Тодика Ю.М., Яворський В.Д. Президент України: конституційно-правовий статус, Х., 1999. – 256 с.

80. Футей Б. Становлення правової держави: Україна 1991-2001 рр. - К.: Юрінком Інтер, 2001. – 288 с.

81. Чушенко В. І. Конституційне право України: підруч. / В. І. Чушенко, І. Я. Заєць. – К.: Ін Юре, 2009. – 548 с.

82. Український парламентаризм: минуле і сучасне / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Парламентське вид-во, 1999. – 368 с.

83. Шаповал В. М. Феномен конституційного права: монографія. – К.: Ін-т законодавства ВРУ, 2017. – 423 с.

84. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 496 с.

85.10.Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм. – К.: Юридична фірма «Салком», Юрінком Інтер, 2005. – 560 с.

86. Шаптала Н.К., Задорожня Г. В. Конституційне право України: навч. посіб. – Запоріжжя: Дике Поле, 2012. – 479 с.

87. Шевчук С. Основи конституційною юриспруденції. К.: Український центр правничих студій, 2001. – 302 с.

88. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні : монографія. Київ : Реферат, 2007. - 627 с.

89. Шемшученко Ю.С., Пархоменко Н.М., Скрипнюк О.В., Ющик О.І., Шаповал В.М. та ін. Джерела конституційного права України. – К., НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2010. – 651 с.

90. Шляхтун П. П. Конституційне право України: підручник. – К.: Освіта України, 2008. – 592 с.

91. Штогун С.Г. Судово-парова реформа в Україні у статтях та публікаціях / С.Г. Штогун, К.: КНТ, 2016. – 284 с.

92. Янчук А.О. Безпосереднє здійснення влади народом в Україні (конституційно-правовий аналіз). – монограф. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня. Рута», 2014.- 58 с.

Додаткова література:

1. Енциклопедія українознавства в 11 томах. Репринтне відтворення видання 1955-1995 рр. [перевидання в Україні] – Л.: Наукове товариство ім. Шевченка, 2003.

2. Юридична енциклопедія: в 6-ти т. / ред. кол. : Ю.С. Шемшученко та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 1998.

3. Верховна Рада України: інформаційний довідник / авт. – упор. : М. Ярош (кер. кол.), А. Пивовар, А. Погорелова. – вип. 2. К.: парламентське вид., 2002. – 160 с.

4. Кафарський В.І., Івченко О.М. Сучасні концепти конституціоналізму і українська конституційна практика. Серія наук. метод. видань. Випуск 1 – під ред. В. Кафарського. – Рівне: пп. Голіней О.М., 2018. – 60 с.

5. Українське державотворення: невitreбуваний потенціал: словник-довідник / за ред. О.М. Мироненка. – К., Либідь, 1997. – 560 с.

1. Міжнародні правові <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Декларація про державний суверенітет від 16.07.1990 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Виборчий кодекс від 19.12.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991 р. № 1975-XII URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2024 року №64/2022.: <http://zakon.rada.gov.ua>

6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року.: <http://zakon.rada.gov.ua>

7. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р.: <http://zakon.rada.gov.ua>

8. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

9. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 року.: <http://zakon.rada.gov.ua>

10. Про оборону України: Закон України від 06.12.2001 року.: <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Про затвердження Указу Президента України "Про загальну мобілізацію": Закон України від 03.03.2022 року.: <http://zakon.rada.gov.ua>
12. Про затвердження Порядку проведення призову громадян на військову службу під час мобілізації, на особливий період: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2024 року №560. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2024-%D0%BF#Text>
13. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
15. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
16. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Про державний реєстр виборців: Закон України від 22.02.2007 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
18. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
21. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. <http://zakon.rada.gov.ua>
22. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
23. Про іміграцію: Закон України від 07.06.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
24. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
25. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
26. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
27. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
28. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
29. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25.06.1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
30. Про органи самоорганізації населення: від 11.07.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
31. Про особливу процедуру усунення Президента України з поста (імпичмент): Закон України від 10.09.2019 року. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
32. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
33. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21.01.1994 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
34. Про правовий статус закордонних українців: Закон України від 04.03.2004 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
35. Про правовий статус іноземців: Закон України від від 22.09.2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
36. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

37. Про Раду національної безпеки і оборони України від 05.03.1998 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
38. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
39. Про Регламент Верховної Ради України від 10.02.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
40. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
41. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
42. Про Службу Безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
43. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
44. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 року.: <http://zakon.rada.gov.ua>
45. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
46. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
47. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
48. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.07.2014 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
49. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
50. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 року.: <http://zakon.rada.gov.ua>
51. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
52. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
53. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
54. Стратегія воєнної безпеки України: Указ Президента України від 25.03.2021 р. №121/2021 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
55. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 рр. від 11.06.2021 р. № 231 / 2021 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>
6. акти та законодавство окремих країн про корупцію / упоряд. : М.І. Камлик та ін. – К.: Школяр, 1999. – 480 с.
7. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т.- Т.1/ за ред. В.Ф. Погорілка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 544 с.
8. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: у 2 т. – Т. 2 / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: «Видавництво «Юридична думка»», 2008. – 800 с.
9. Конституція України. Науково-практичний коментар / [ред. кол.: Р. О. Стефанчук (співголова), О.В. Петришин (співголова), Ю.Г. Барабаш та ін.] за заг. ред. Р. О. Стефанчука й О.В. Петришина; Нац. акад. прав. Наук України; Конст. Суд України. – Х.: Право, 2024. – 1176 с.
10. Кафарський В.І., Припхан І.І. Конституційне право України у схемах: навч. посіб / В.І. Кафарський В.І., І.І. Припхан – К.: Голіней О.М., 2019. – 272 с.

11. Кафарський В.І. Теорія права і держави в українській юридичній думці: навч. посіб. у схемах. – Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2021. – 168 с.

12. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів. – К.: «Либідь», 2005. – 565 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

56. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

57. Всесвітня декларація місцевого самоврядування від 26.09.1985 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

58. Декларація про права людей щодо осіб, які не є громадянами країни, в якій вони проживають від 13.12.1985 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

59. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин від 18.12.1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

60. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

61. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод від 04.11.1950 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

62. Європейська соціальна хартія від 21.10.1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

63. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

64. Європейська хартія про регіональні мови і мови меншин від 05.11.1992 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

65. Конвенція про права дитини від 21.12.1995 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

66. Женевська Конвенція про поводження з військовополоненими 12.08.1949 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

67. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. в редакції від 19.10.1973 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

68. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

69. Ризька хартія про автентичність та історичну реконструкцію культурної спадщини від 24.10.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

Поєднання навчання та досліджень* (за потреби)

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Комунікативні здібності, самоорганізація, уміння працювати в команді, управління своїм часом, критичного мислення

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.

Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan/dokumenty>.

Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE: <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта (за потреби)

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту. <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>
Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Усі виконані навчальні завдання здобувачі самостійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag>.

• В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.

Вимоги до відвідування

Здобувачу вищої освіти не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину, то здобувачу не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття. Здобувач вищої освіти має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/>

Автор
Старший викладач

Юлія ГРАДИСЬКА

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №1586
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009B6C3700C8C2C100